

LÉTA TUČNÁ A LÉTA HUBENÁ

MAG

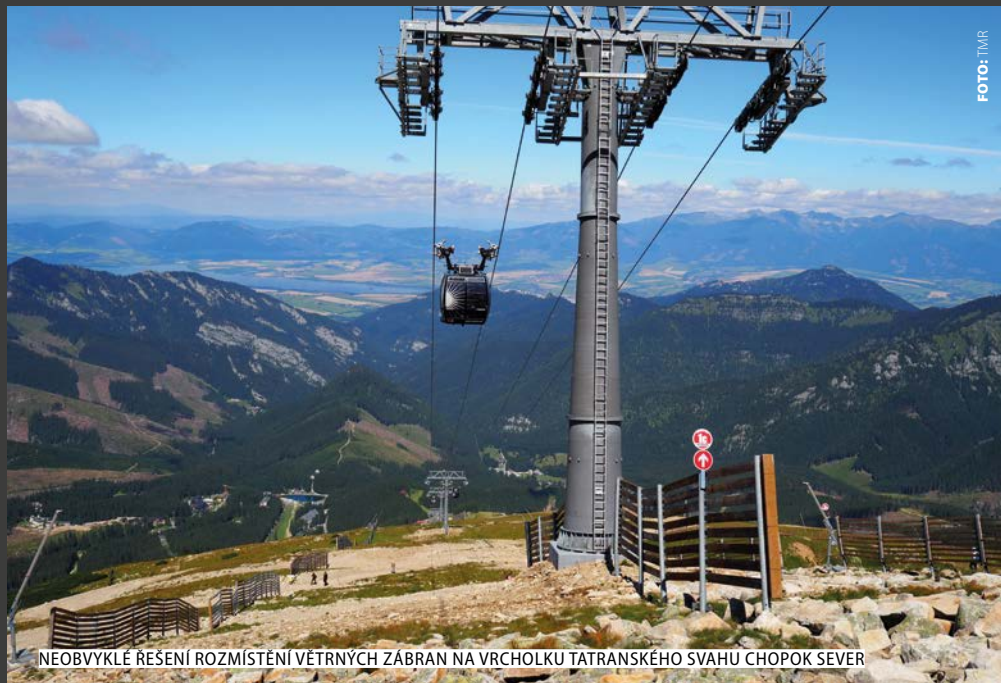

FOTO: TMR

NEOBYKLÉ ŘEŠENÍ ROZMÍSTĚNÍ VĚTRNÝCH ZÁBRAN NA VRCHOLKU TATRÁNSKÉHO SVAHU CHOPOK SEVER

JAK SE HROMADÍ DŮKAZY O GLOBÁLNÍM OTEPLOVÁNÍ, HORSKÁ STŘEDISKA ZAČÍNÁJÍ ČELIT ZAPEKLITÝM VÝZVÁM.

TEXT: TOM ŘEPIK

Na rozdíl od jistých škarohlídů si osobně nemyslím, že se za našich životů dočkáme konce sněhu. Či zim. Či lyžování. Přínejmenším ne všude a ne v řádu následujících dvou tří dekád, jež mají v zorném poli manažeři horských resortů i my, praktičtí lyžaři.

Co však nelze nevíť v potaz, jsou setrvale stoupající denní i noční teploty, ohrožující životy tradičních skiareálů v nízkých nadmořských výškách, řekněme pod 800 metrů. To by mohlo mít negativní vliv na celé odvětví.

Je marné ztrácet spánek z obav, že by během následující generace měl zmizet sníh z Alp, Tater nebo hřebenů Krkonoš. Zda jej ale každé středisko stihne mít dostatek na svých svazích, aby si zajistilo ekonomicky spolehlivý provoz, je jinou otázkou. Pro nízko položené provozy se plíživě rostoucí teploty stávají reálným problémem už nyní.

Vítězové a ostatní

Podle většiny dlouhodobých měření se za poslední století zvýšila globální teplota asi o 1,5 stupně Celsia. Teplotní růst se neděje nijak souvisle a uniformně; nelze však nevidět konzistentní vzestup nočních minimálních teplot, na nichž je horská branže zvláště závislá. V důsledku toho jsou v posledních dekádách listopadové a prosincové noci v průměru teplejšími, než bývaly.

Tato skutečnost už skiareálům přivřela stávající časová okna příležitosti k zasněžování a dál bude přivírat – téměř s jistotou lze čekat, že v následující dekádě či dvou noční teploty vzrostou o další jeden stupeň.

V praxi to znamená, že současný sníh bude stále častěji střídat déšť. Což i provozovatelům ve vyšších lokalitách přinese nové výzvy typu stihnout vyrobit dostatek sněhu pro včasné otevření na přelomu listopadu a prosince, na něž bývali zvyklí a na němž měli postavenou svou ekonomiku.

Na druhou stranu, některá zejména vysoko položená a výkonným zasněžováním vybavená střediska mohou ze současné situace krátkodobě profitovat, jelikož budou přebírat zákazníky malých a nízko situovaných areálů, jimž tím budou o to rychleji pomáhat ven z byznysu. Trend, jenž v posledních letech sledujeme v přímém přenosu zimu co zimu.

Nicméně ani dočasní vysokohorští vítězové neuniknou následkům klimatických změn. Přívod nových lyžařů může a nejspíš bude nezanedbatelně trpět vinou zániku či živoření malých lokálních kopců, jež byly odjakživa líhni mnoha začátečníků, kteří pak přirozeně pokračovali do vyšších středisek. To pokud nebudeme uvažovat plejádu ostatních sportů přímo ohrožujících konkurenčních faktorů. Obor se snadno může scvrknout a zřejmě se mu to přihodí.

Nový normál

Nakolik teploty v budoucnu porostou, závisí na tom, jak se lidstvu podaří při-

škrtit uhlíkové emise a další skleníkové plyny v atmosféře. Pokud se svět bude chovat jako doposud, podle většiny expertů můžeme v polovině století očekávat zvýšení o 2 stupně Celsia. Když populace produkci emisí výrazně omezí, nemine nás teplotní vzrůst o stupeň.

V každém případě to začíná znamenat, že poslední tři tuzemské sněhové sezóny, jež by kdekdo v oboru rád považoval za pech století, budou za dekádu dvě představovat spíš jakousi normu.

Možná ještě problematičtějším důsledkem než rostoucí teplota bude zvýšená volatilita srážek – něco, co už máme možnost zažít v posledních pár dekádách, jen čím dál rapidněji. Skiareály se odjakživa potýkaly se sněhovou nahodilostí; ta se však stále zvyšuje a podle snad všech klimatických modelů dál poroste. Počasí bude čím dál překotněji oscilovat mezi suchými úseky a tu skromnými a tu naopak kalamitními sněhovými přídělky – jež se však v řadě míst mohou měnit v nemilosrdně vlahý déšť.

Požehnané ladovské zimy, kdy souvisle nasněžilo v listopadu či prosinci a takový základ vydržel do jara, jsou nejspíš minulostí. Pokud nějaký přírodní sníh přijde, obvykle nejspíš směrem ke konci kalendářní zimy a na krátký čas; brzy vystřídáný plusovým teplotním skokem agresivních oblev.

Každá hodina dobrá

Největší výzvu v blízké budoucnosti se tak stane schopnost a do velké míry předvídatost a unikátní místní know-how skiareálů využít každé sebekratší příležitosti k výrobě sněhu. S čekáním, až teploty stabilně spadnou pod mínus pět, zapnutí děl a vyrobením hromad sněhu během intenzivního týdne, je, zdá se, konec. Tento typ luxusu nejspíš patří historii. Nikdo soudný už v tuzemsku nemůže spoléhat, že skiareál otevře ještě v listopadu. Stejně tak, že sníh budou střediska vyrábět nonstop, čili i ve dne. Čím dál častěji půjde zasněžovat jen v průběhu nočních úseků, občas nijak dlouhých.

S neustále přivírajícím se teplotním oknem příležitosti k výrobě sněhu se bude automatické zasněžování stávat stěžejní municí v arsenálu středisek. Co se dřív zdálo luxusem, je naráz mus. Namísto zdoluhavého manuálního nastavování počítačový program spustí akci v okamžik, kdy uhodí vhodný mix vlhkosti a teploty – lhotejnou, na jak krátkou dobu. Vodu už může mít systém předchlazenu z chladicích věží – také nového standardu moderních zasněžovacích provozů.

SILVESTROVSKÝ POHLED NA SVAHY PLEŠIVCE; VLEVO VĚTVENÍ MODRÝCH TRATÍ RENATA A PAVLA, VPRAVO ČERVENÁ AIDA

Dostat děla co nejvýš nad zem je další z praktických taktik, jak toto okno udržet víc a déle otevřené. Vyšší vzdálenost od země znamená víc času ve vzduchu při hraničních teplotách a tudíž lepší možnost pro vodu zmraznout do jakési substance, připodobňující sniž.

Jenže vlastní kvalita sněhu přestává být až tak důležitá, když je každý týden teplo a prší.

Umět to se svým kopcem

Ona jedna věc je vyrobit sniž a zcela jiná mu zabránit, aby hned v teplém dni roztál. Na tuto svízěl zatím ještě nikdo spolehlivou technologickou odpověď nenašel. Každé středisko se tak učí metodou příslovečného pokusu a omylu přijít na svou metodologii řešení pro vlastní specifické podmínky.

Jakkoli je záhodno nechat nasněžené hromady vyžrát několik dní na chladném místě a nejet do nich hned radličí ratraku, za nestabilně kolísajících teplot je těžké vydržet trpělivě čekat a sledovat, jak halda pomalu odtává jak z tekutého písku na pláži uplácáný hrad.

Až ze zpětného pohledu dokáže skiareál nejlíp zhodnotit, zda se mělo čekat, anebo na vyrobený materiál bezodkladně vjet. A rozprostřít jej na pohodovostní šířku třeba tří pásů roby, umožňující improvizované spuštění provozu, než optimisticky (a mnohdy marně) doufat v setrvalé příznivé podmínky a rozhrnovat rovnou od lesa k lesu.

Čím dál klíčovější výbavu začne být energeticky úsporné zasnežování. Pokud si středisko může dovolit expandovat svůj stávající zasnežovací systém a čerpat víc vody při menší spotřebě energie a vyšších teplotách, může jít o rozhodující ukazatel na miskách vah jejich ziskového či ztrátového provozu. To pokud nemá na odběry vody a elektřiny nastaveny neoblomné limity.

Jak nejednoduché situaci čelí v tomto ohledu krušnohorský Plešivec, líčí šéf střediska Petr Voráček: „Vždy k 25.

předchozího měsíce musíme rezervovat kapacitu elektrické energie, tedy jaký maximální okamžitý odběr v následujícím měsíci můžeme čerpat. Za tuto rezervaci se platí poplatek (186 Kč za 1 kW) a je jedno, jestli elektřinu odebereme, nebo ne. Letos 25. března, kdy bylo 15 stupňů, jsme rozhodli, že je zimní sezóna ukončena, a už jsme elektřinu pro lanové dráhy neobjednávali. Pokud bychom pak spustili lanovky, zaplatili bychom za každou překročenou kW okamžitého odběru, byť by k tomu došlo třeba jen jednou v daném měsíci, pokutu 790 Kč (odhad u jedné lanovky 250 tisíc korun) plus daný odběr. Je to z důvodu toho, že jsme velkoodběratelé elektrické energie. Jsou lyžařské areály, které odebírají proud přes „hodiny“, takže platí za elektřinu, kterou momentálně odeberou. Pokud měly zavřeno a pak se rozhodnou na 3 dny otevřít, není to pro ně žádný problém, rezervaci neřeší.

Co se týče vody, máme vybudované retenční nádrže a maximální povolený odběr jak vteřinový, tak celoroční, (nebo spíše na sezónu), které máme stanoveny Odborem životního prostředí – máme v čerpací stanici instalované průtokoměry pro měření odebrané vody. To znamená, že nemůžeme na jednu zasnežovat celý areál, a to z důvodu, že tyto hodnoty byly orgány stanoveny už při žádosti o povolení a na tyto hodnoty byla vybudována čerpací stanice.

Sněhová děla máme mezi 15 až 25 kW, ale to není ta největší energetická náročnost, tou je čerpací stanice. Ta naše má dvě podávací čerpadla, dvě čerpadla pro chladicí věže, dvě hlavní čerpadla a kompresory (celkem cca 1 300 kW), k tomu děla a zasnežovací tyče (každé cca 2 kW). Každá podzemní šachta je celou zimu vytápěna (máme jich 90), takže zasnežování je pro Plešivec velice energeticky náročné – zejména letos, kdy byla skoro každý týden obleva a minimum přírodního sněhu,“ dodává Petr Voráček.

Praktický pohled z opačného koutu našich republik, z tatranské Jasně, doplňuje její ředitel Matej Hulej: „Momentálně máme největší problém, který nám přímo ovlivňuje kvalitu lyžařských podmínek v středisku, a tím je nedostatek zadržané vody. Súvisí to aj s počasím a čoraz väčšími výkyvmi počasia, kedy je buď extra teplo, alebo prídu extra studené dni. Aby sme tieto dni dokázali plnohodnotne využiť, potrebujeme dnes zvýšiť nedostatočnú zásobu vody pre zasnežovanie a takisto s tým súvisiacu kapacitu zasnežovania. Dnes vieme, že ak chceme stredisko zasnežiť celé do Vianoc, tak ak rátame s priemerným počtom dní, ktoré máme k dispozícii, potrebujeme kapacitu zasnežovania posilniť trojnásobne. Nemôžeme si rozložiť zasnežovanie na celý mesiac, ale musíme to zhrnúť do pár dní v mesiaci, kedy je mráz.“

Zasnežovanie je doslova alchymia. Aby bol kvalitný sneh a nerobil sa z neho ľad a bolo možné ho udržiavať, je dôležité dodržať technologický postup, ktorý zohľadňuje vlhkosť snehu, dobu odležania pred rozhrnutím (kvôli optimálnej konzistencii snehu), správnu hrúbku prvosneženia (ak je vrstva snehu pritenká a vznikne ľad, nie je možné to dodatočne znova rozhrnúť a urolbovať nanovo), sintrovanie (narastá počet prepojení medzi kryštálmi snehu) a mrznutie (voda medzi jednotlivými

kryštálmi mrzne a ľadové prepojenia spájajú kryštály snehu). Preto, ak klient vidí nasnežené kopy a povie si, prečo to nemôžete rozhrnúť a upraviť, tak práve to sú tie dôvody. Uvedieme príklad zo Svetového pohára v Jasnej z marca 2016. V určitom čase pred pretekmi bol prísny zákaz upravovať zjazdovku s ratrakov, nakoľko by to negatívne ovplyvnilo prípravu trate a konzistentnosť podložky v celej jej hrúbke,“ uzavírá šéf Jasně.

Sucho nás brzy naučí mnohému

Tak skoro zlověstně pravil v křesle lanovky můj známý, profesor hydrolog Povodí Ohře. Naznačoval tím mnohem víc než jen případný nedostatek vody pro zasnežování svahů. Osobně jeho názory neberu na lehkou váhu.

Stav podzemních vod prakticky všech středoevropských hor vykazuje dlouhodobý deficit, spousta horských domorodců má sucho ve studních, čím jim taková pohroma hrozí. Jak zdecimovaná je v tomto ohledu dřív bohatá Kalifornie, by vydalo na dlouhou a smutnou odbočku. Letos po čtyřech katastrofálních zimách obdržela díky El Niño jednu normální, která se ve světle předcházejících extrémně suchých zdála kdekomu jako přestědrá, hluboký dlouhodobý nedostatek ale příliš neapravila.

Zima 2015/16 na Chopku

Největšímu tuzemskému středisku, tatranské Jasně, se vloni podařilo otevřít sezónu 4. prosince na obou stranách Chopku na asi 10 km tratí. V průběhu vánočních svátků otevřeli přes 80 % svého terénu při průměrné výšce sněhu 30 až 50 cm. Velmi dobře středisko hodnotí i průběh jarních prázdnin a velikonoční víkend. Celkově sezóna v Jasně trvala nadprůměrných 143 dní, do 24. dubna.

Počet osobodní za sezónu ve všech svých střediscích zvýšil provozovatel TMR meziročně o 6,8 % na 1,324 milionu, průměrná útrata zákazníka činila 16,5 EUR. Nejčastějšími zákazníky byli domácí (63 %), následováni 17 % Poláků, 9 % Čechů, 3 % Maďarů, 2 % Rusů a 1 % Britů. Tisková mluvčí TMR Zuzana Fabianová: „Většinu tržeb horského biznisu tvoří tržby za lístky. EBITDA marža je okolo 40 % (tj. po zaplacení převážkových nákladů ako energie a mzdy).“

Krom vzpomínaných problémů s nedostatkem vody sužuje po většinu zimy vrchol Chopku silný vítr, v poryvech nezřídka přesahující stokilometrovou rychlost. Na nepředstavitelnou sílu živlu žalují zprohýbané ocelové rámy do země vbetonovaných sněhových zábran, bez nichž by vrchol kopce zůstával na kamenitý povrch vyfoukaný. Aby jej tatranští udrželi sjízdný, zcela netypicky aplikovali sněhové zábrany i doprostřed sjezdovky v ose jízdy, které jim dokážou zachránit a na sjezdovce udržet spoustu nastříkaného sněhu.

Několik zajímavých interních údajů mi prozradil manažer rozvoje Martin Varga: „Cena ‚vystriekania‘ a ratrakovej úpravy 1 m³ vody neprekročí 3 EUR, čo je približne 2,2 m³ nespracovaného snehu. Ide čisto o prevádzkový náklad ako energia, nafta a mzdy. V tejto cene nie je zahrnutý odpis (cena investície) zasnežovania a ratrakov, pričom cena jedného ratraku je aj 400 000 EUR, pričom spoločnosť TMR prevádzkuje viac ako 40 ratrakov.“

ÚNOR BÍLÝ POLE SÍLÍ? PLEŠIVECKÁ OBLEVA ZE DNE 2. 2. 2016 V LOKALITĚ MODESGRUND

(Přičemž zmíněné je jen slabým odvarem proti smrtelně vyschlému Střednímu východu, Jižní Americe, Indii nebo východní Austrálii.) Nijak veselé vyhlídky, po mém soudu. Že bychom měli svou krajinu co nejmíň zabetonovat a naopak obnovovat původní meandry, mokřady a lužní lesy, snad víme. Ale to už bych znovu tematicky uhýbal. Zpět do lyžařského tady a teď.

Široce rozevřené nůžky

Průběh uplynulé sněhové sezóny v českých a slovenských resortech potvrdil trend, jenž sílí právě za podobně bídných zim jako té poslední, nadto už třetí podobně zlé za sebou. Tedy, že ta největší střediska dokážou být zisková a dokonce vykazovat růst návštěv i obratu; zčásti bezpochyby proto, že obsluhovala zákazníky odjinud, kde nemohli roztočit své levné vleky. Dvě největší tuzemská střediska, Jasná a Špindl, zveřejnila nezanedbatelný nárůst osobodní i tržeb. Střediska střední velikosti měla vesměs ztrátový rok – avšak s častým dovětkem, že mohlo být i hůř. Nejmenší nízko položené areály na tom byly opravdu mizerně – řada z nich otevřela sotva na pár lednových dní, některé vůbec.

Mnoho tuzemských areálů namísto obvyklého počítání lyžařských návštěv začalo raději počítat dny provozu. Naprostá většina nepřekročila magickou stovku, považovanou za pomyslný ekonomický bod zlomu mezi ztrátovým nebo profitabilním účetním součtem pod čarou. Obecně platí, že pokud střediska neotevřou do Vánoc, jejich sezóna skončí v červených číslech. A letošní svátky byly na většině míst okrové, do ledna šlo o neustále marně obnovované pokusy dosněžovat rozlézájící se blátivé ostrůvky. V noci techniku na chvíli zapnout, nevyspalí sledovat, jak přes den sníh mizí, další noc doufat v to samé.

Nejlepším měsícem co do podmínek se ukázal být březen, mnohde však už

za tradičně mdlého zájmu návštěvníků – většina z nich pokud nevidí na svém dvorku sníh, mentálně už začíná žít jarem v nížině. V čím dál víc areálech končí sezóna nikoli pro nedostatek sjezdňého povrchu, nýbrž platících zákazníků.

Optimistická asociace

Ředitel Asociace horských středisek ČR Libor Knot hodnotí sněhovou sezónu 2015/16 souhrnným pohledem hlavních českých skiareálů v AHS (a pod sezónkou CzechSkipass) sružených: „Jak si lyžařští fandové jistě pamatují, tak sezóna 2015/16 byla již třetí v řadě za sebou, která se z pohledu počasí nevyvedla. Zatímco dlouhodobý teplotní průměr v zimním období je $-0,8$ stupně, v těchto třech sezónách byl $1,8$ stupně. Podobně je to u srážek – dlouhodobý průměr činí 131 mm, zatímco v uplynulých třech letech jen 99 mm. Z toho potom logicky rezultuje výsledek, že oproti dřívějším zimám, kdy počet provozních dnů lyžařských středisek byl okolo 125, v posledních letech byly lyžařské areály otevřeny jen 99 dnů. I když všichni doufáme, že poslední tři roky se ještě nestanou standardem, musely lyžařské areály vzít poslední vývoj velmi vážně a zareagovat na něj.

Projevilo se to zejména intenzivnějšími investicemi do výstavby a modernizace zasněžovacích zařízení, protože snižující se počet dní, při kterých se dá zasněžovat, může být pro provoz lyžařského areálu fatální. Dalším směrem, kterým se tuzemské areály vydávají, je určitá diverzifikace nabízených služeb. To znamená rozvíjet i doprovodné služby, jako jsou půjčovny, lyžařské školy, provozovat občerstvení a restaurace, sportovní obchody apod. V neposlední řadě jde také o to nabídnout zajímavé využití zákazníkům i v letním období – tedy například speciální tratě pro horská kola, dětské parky, atraktivní vyhlídky apod. I když z posledního vývoje

počasí naše skiareály rozhodně nemají radost, je potěšitelné, že investice do vylepšování služeb pro zákazníky se nezastavily, a nezbyvá než doufat, že tuto nechtěnou krizi bez větších problémů česká horská střediska přečkají, neskrývá optimismus Libor Knot.

Nespoléhat na přírodní sníh

Jakýmsi ideálem, v posledních letech nedostupným, je dokázat v týdenním okně vysněžit většinu svého areálu. Tam, kde najdou prostředky, střediska prioritně posilují zasněžovací systémy. Jenže více děl, tyčí a chladicích věží znamená adekvátně zvednout čerpací kapacitu, na což nemusí mít dimenzované potrubí anebo odběrová práva. Pravidlem bývá zajistit si nejdříve dostatek vody, poté elektřiny a až posléze budovat celou infrastrukturu kompletního zasněžování než jen dosněžování. A raději naddimenzovanou.

Důležité je pečlivé plánování a komunikace mezi zasněžovací partou a rolbaři. Dostat sníh tam, kde je potřeba, a v době, kdy mrzne, uchovávat na vhodných místech zásoby, limitovat sjezděcí plochu a nesnažit se za ne-

příznivých podmínek utopicky pokrýt sjezdovky v plné šíři – to všechno může znamenat rozdíl mezi částečně provozněným střediskem a ještě dlouho nebo i nikdy v sezóně neotevřeným. Areály se učí poznávat své klimatické okolnosti a poměry; tuto praktickou školu nikde z žádných instruktážních brožur nevyčtou.

Učí se a testují, nakolik si mohou dovolit rolbovat na teplé, nepromrzlé zemi, a posléze za mrazů dozplápotvat tmavá místa, či zda za tepla a deště vůbec s ratraky nevyjždět. Pečlivě plánovat noci, kdy pěstovat. Rolba s navijákem se ukazuje být v teplotních podmínkách spolehlivým pomocníkem, jak si nezničit bílý povrch, nenatáhnout do něj bláto a kamení.

Jak dokáže do zasněžovacích prací zasahovat silný vítr a vyrobený sníh si okamžitě krást zpět, dobře vědí na Chopku nebo Plešivci (viz infoboxy).

Ideálně má skiareál plný zasněžovací arsenal v pohotovosti a operativně se rozhoduje, jaké koncové zařízení kde a za jakých přírodních podmínek použít. Učí se, jak vybalancovat efektivitu s požadavkem co nejdřívejšího otevření. Zůstat flexibilní, nonstop mo-

Potůčky jedou za své

Necelých deset kilometrů severně od Plešivce, přímo na německé hranici leží Potůčky, de facto česká čtvrť německého Johannegeorgenstadtu. Celé devadesátky nejbohatší tuzemská obec, než status odtuneloval uhlobaron Bakala do Modravy. Už dekádu v Potůčkách provozuje kotvou obsluhovaný lyžařský svah pan Marek Plachý. I přes relativně nízkou nadmořskou výšku 700 m se mu daří otevírat areál jako jednomu z prvních v Krušných horách.

Letošní sezónu nehodnotí zle, navzdory až lednovému otevření docílil 73 dní provozu a účetně skončil v černých číslech – bod zlomu pro svůj areál odhaduje na hranici padesáti dní. S ohledem na svou pozici přímo na hranicích obsluhuje zhruba z poloviny českou, z poloviny německou klientelu. Lákadly jsou celodenní cena 290 Kč, možnosti hodinových sazeb, jen sporadické čekání u vleku, solidní parametry svahu a komfortní zázemí hned na úpatí kopce včetně gastro provozu a ubytování.

Areál má své pozemky pronajaty v obnovovaném desetiletém cyklu od Lesů ČR a v tom Marek spatřuje největší finanční zátěž pro své podnikání. Sám k tomu dodává: „Naposledy mi státní Lesy zdražily nájem na dvojnásobek v situaci, kdy jiná střediska stát dotuje. Malým areálům tohle působí existenční potíže. V nedalekém Perninku zřejmě i kvůli tomu předloni zavřeli, stejný osud asi čeká mnohé další nejmenší. Lyžování tímhle přichází o malé kopce, na nichž se odjakživa vychovali noví lyžaři. Vidím to na našem svahu, jak jsou Potůčky atraktivní pro školní lyžařské výcviky.

Po zkušenostech ze dvou posledních špatných zim jsme byli nuceni investovat do rozšíření zasněžovacího systému, máme už 11 zasněžovacích děl a tyčí, což je na naše parametry naddimenzovaná sestava, která mi umožní vysněžit svah za 5 dní při minimální výšce 50 cm zpracovaného technického sněhu. Náklady na vysněžení naší 600 m dlouhé sjezdovky odhaduji kolem 100 tisíc korun, letos jsme vinou silných oblev museli zasněžovat tříkrát. I přes tato úskalí byla sezóna průměrná – je zřejmé, že lidé nadále navštěvují malé areály, na úkor megalomanských projektů vybudovaných ze státních peněz. U nás se už deset let rozvíjíme bez jediné koruny dotací. Doufám, že letošní sezónu zahájíme včas a otevřeme areál na vánoční svátky. Dál se řídíme naším heslem S láskou k lyžování,“ vzkazuje Marek Plachý.

nitovat stav a operativně se rozhodovat v reálném čase.

Současná už třiletá sněhová mízérie pravděpodobně donutí nejjeden skiareál vytvářet si finanční rezervy za staromódně studených, slušných zim, kdy nemusí tolik zasněžovat a utrží víc díky sněhem přilákané dobré návštěv-

nosti. To jim pomůže přežít v mizerných časech, kdy naopak tržby budou nízké a zasněžovací náklady nadměrné. Princip biblických let tačků a hubených platí stejně dnes jako kdykoli dřív.

V řadě areálů vyzdvihovali disciplínu personálu. Jeden citát za mnohé: „Za zavřenými dveřmi o samotě si člověk může

zaklít, jak to všechno stojí za starou belu a proč tohle vůbec děláme. Ale když jsme jeden druhému na očích, musíme se povzbuzovat a za probdělých nocí držet morálku, jak to jde. Oslavovat každý drobný úspěch a navzájem se držet.“

Budoucnost? Ne zrovna bílá

Klimatické prognózy sahající za polovinu století jsou vesměs mlhavé a do značné míry odvislé od toho, jak se generaci našich potomků bude dařit snižovat emise skleníkových plynů. Každopádně, na základě většiny – i těch konzervativních – projekcí se bude mnoho současných skiareálových provozů pod hranicí 800 metrů potýkat s existenčními problémy. Na základě stejných projekcí ke konci století i ta výš položená střediska mohou očekávat teplejší a kratší zimy s deštěm, jenž bude čím dál častěji nahrazovat sníh.

Je zřejmé, že klimatické modely nejsou zdaleka tak přesné jako historické záznamy toho, co se už odehrálo. Nicméně během posledního století se těmto prognózám dařilo poměrně úspěšně předpovídat, co zažíváme v současných dekáдах. A podobně jako vleký a lyžařské vybavení, stále se zdokonalují. Jejich schopnost předpovědět klimatické poměry se během posledních dvaceti let dramaticky zlepšila. A každým rokem dál zlepšuje.

Na rozdíl od tradičních meteo modelů uvažujících pouze přírodní srážky se už začínají objevovat i takové, kalkulující s umělým zasněžováním – například od Dr. Scotta z centra klimatických změn University of Waterloo v Kanadě. Scott dlouhodobě monitoruje vývoj teplotních poměrů v dosavadních olympijských destinacích. Z 19 sledovaných zimních resortů by v roce 2050 bylo schopno ZOH uspořádat z klimatických ohledů jen 10 z nich – za předpokladu, že se emise začnou snižovat. Pokud by jejich produkce pokračovala současným tempem, v roce 2080 už by dostatečný sníh pro ZOH dokázalo zajistit pouhých šest ex-olympijských středisek.

Nekončící investiční příběh

Klimatičtí vědci mají jasno o dalším nárůstu ročních teplot – ty rostly a budou se zvedat dál, nejspíš ještě rapidnějším tempem. Dokonce i pokud by lidstvo od zítřka naráz přestalo používat fosilní paliva, teploty porostou další stovku let v důsledku nevyhnutelného zpožděného efektu existující deky skleníkových plynů v atmosféře.

Fenomén globálního oteplování představuje nekrátkou a nejednoduchou hierarchii otázek a výzev pro provozovatele horských středisek v jakékoli nadmořské výšce; pro ta nízká položená znamenají rostoucí teploty pochopitelné dilema o investování do krajně nejistého byznysu už dnes.

Už i ve světové extralize Whistleru promlouvají rostoucí teplotní trendy do strategických investičních záměrů. Již tak velkoryse vybavený supermoderní resort (hostitel ZOH 2010) letos rozplánoval přesun své stěžejní vybavenosti do vyšších částí areálu, nad budoucí hranici deště, ve vancouverské oblasti v zimě běžného. V následujících pěti letech chce toto vailským koncernem čerstvě akvizované středisko utratit ve třech fázích \$330 milionů za novou infrastrukturu, modernizaci lanovek, realitní zástavbu a spoustu nesněhových atrakcí.

Otevřená otázka

Rekreační lyžování coby byznys je relativně mladou záležitostí. První vážnější komerční provozy začaly vznikat po druhé světové válce; většine skiareálů je v průměru mírně přes 50 let. Řada z nich bude provoz během naší generace s větším či menším úsilím držet, či o to aspoň bojovat. Budou však mít horská střediska nějaký sníh, který jim zaručí aspoň 90 až 120 dní provozu, za další půlstoletí? Kdoví.

Většina provozovatelů je v oboru dost dlouho na to, aby už nějaké podobné série bídných zim zažila. Ze zpětného pohledu z nich pak pokaždé takovoto těžké časy formovaly silnější lidi řídicí odolnější provozy. Schopnost učit se z chyb, ukládat si své poznatky a zkušenosti a těžit z každého dílčího úspěchu umožňuje zvládat věci přístě líp a efektivněji. Lidský druh je neuvěřitelně adaptabilní, a co jej neumí, to ho posílí.

A poslední tři roky nadělily areálům možností k posilování, až to není hezké. Doslova.

Rekreačně lyžující amerikanofil, expert na marketing horských středisek. Bloguje na Kovboj.cz.

TOM ŘEPIK

→ PŘÍŠTĚ:

Hory sváru

Horský byznys, zdá se, prochází složitou dobou plnou výzev. Jak by ne, doby jiné nebyvají.

Plešivec se chce lišit

Nejmladší krušnohorský skiresort uzavřel svou třetí sezónu jako druhou nejhorší ze tří špatných. Ani v jedné ještě nedokázali otevřít o vánočních svátcích. Letos zprovoznili první sjezdovku až v polovině ledna, přičemž areál kompletně otevřeli až v závěrečném lednovém týdnu. V únoru, navzdory relativně dobrým sněhovým podmínkám, zaznamenal už kompletně otevřený areál 30% pokles návštěvnosti oproti únoru loňskému. Šéf skiareálu Petr Voráček to přičítá faktu, že ve městech pod horami panovalo teplé, vpravdě jarní počasí, rašily pupeny na stromech a vyjžděli první cyklisti. Od poloviny března, kdy skončily turnusy jarních prázdnin, se středisko vyklidilo zcela, navzdory snad nejlepšímu sněhovému podmínkám v sezóně. Po Velikonočních koncem března Plešivec provoz uzavřel.

Letos měli otevřeno 72 dní, přičemž v plném provozu byli 65 dní – zhruba o třetinu méně, než by potřebovali k dosažení kýženého ekonomického bodu zlomu, jenž Petr Voráček odhaduje na 90 dní. Celková návštěvnost skiareálu poklesla v meziročním srovnání s předchozí (rovněž nedobrou) zimní sezónou o 18 %. Struktura plešivecké návštěvnosti je typická pro příhraniční hory: 65 % hosté z ČR (nejsilnější tuzemské návštěvnické lokality: domovské Karlovarsko, Severní Čechy od Plešivce po Ústí nad Labem, Praha a Plzeňsko), 30 % Němci, 5 % mix ostatních národností.

Vzhledem k dosavadní nízké zatravněnosti sjezdovek mladý areál potřebuje na svých svazích až 50cm vrstvu technického sněhu, než je ochotný sjezdovky otevřít. K tomu dodává Petr Voráček: „Nikdy se nechceme účastnit mně málo pochopitelných pseudo-dostihů, který skiareál v oblasti bude deklarovat otevření provozu jako první, i když to znamená třeba jen dětský svah a minivrstvu sněhu bez dobrého podkladu, plnou kamenů a bláta. Naši ambicí je, aby lidi vnímali Plešivec jako v mnohém odlišný kopec, který když je otevřený, nabízí hodnotné lyžování, které má všude ve světě – i u nás – svou cenovku.“

Jak prozrazuje silvestrovský snímek svahů střediska, na přelomu roku plešivečtí začali nanovo zasněžovat hnedý kopec poté, co jim veškeré v prosinci nasněžené zásoby uplavaly vinou teplých dešťů. Toužebně očekávané lednové ochlazení však doprovázel silný vítr, jenž umělý sníh ještě ze vzduchu odnášel do vysokého lesa za okraji sjezdovek. Nakonec na kritickou vrchní strmom pasáž plešiveckého kopce povolali bagr, aby během 4 dní odpracoval 40 motohodin vracení nasněžených zásob z lesa zpět na svah. Neustálé změny směrů větru hlídaly ve dne i v noci čtyřlenné zasněžovací směny, jichž se účastnil i ředitel sám. Ten vzpomíná: „Zasněžování je určitě nejtěžší práce v areálu. Když za noc přesouváte z důvodu měnícího se větru již potřeby kanóny o 30 metrů, ručně přetahujete hadice, kabely, povrch je ledovatý, takže pouze boty s hroty vás udrží, bíčíte vás vítr, říkáte si, počkáme, až se počasí uklidní. Ale hned vzápětí si uvědomíte, že to vlastně nejde, že i ti kluci, co jsou tam s vámi, musí vědět, že se o vás můžou kdykoliv opřít, a tak se pokračuje dál, protože každá hodina je důležitá. A slovník, ten je protkán nejpeprnějšími výrazy, protože tak si člověk hodně uleví.“

K výstavbě a vedení lyžařského střediska jsem přišel z golfového byznysu. Z něj jsem byl zvyklý na několik věcí. Předně, že ta hra má pravidla – předem známá, srozumitelná, vynutitelná. Potom, že hráči jsou si na hřišti naráz všichni rovni – nezávisle na jejich sociálním postavení v civilních životech. Liší se jen svou vůlí, sebedůvěrou, pracovitostí, zručností a nadáním. A nakonec, že golfovní klienti respektují nahodilost počasí jako běžný životní fakt, který lze stěžejně ovlivnit a který jim nemůže zkazit očekávanou kvalitu prožitku ze hry. Nerad připouštím, že u určité části lyžařských klientů tuto nezbytnou velkorysost postrádám. Jak golf, tak lyžování jsou přírodními sporty ve stejném počasí. Když prší, golfista buď nepřijede, anebo ano a akceptuje podmínky. Lyžař, když prší, tak opět buď nepřijede, anebo ano – ale někteří si okolnosti asi neuvědomují, a tak mají tendenci si stěžovat na cokoli od kvality sněhu po jeho úpravu, k níž jsou za tepla a mokra velmi omezené možnosti,“ zamýšlí se Petr Voráček.